

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 627/2016-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. januára 2017 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) a Rudolfa Tkáčika prerokoval prijatú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], a obchodnej spoločnosti PROFIT real Žilina, s. r. o., Tajovského 5, Žilina, zastúpených advokátkou JUDr. Tatianou Polkovou, Advokátska kancelária, Na Priekope 174/13, Žilina, vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Levice v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Cb 45/2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosti [REDACTED] a obchodnej spoločnosti PROFIT real Žilina, s. r. o., Tajovského 5, Žilina, **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 627/2016-11 z 28. septembra 2016 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka v 1. rade“), a obchodnej spoločnosti PROFIT real Žilina, s. r. o., Tajovského 5, Žilina (ďalej len „sťažovateľka v 2. rade“, spolu ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Levice (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Cb 45/2010.

Sťažovatelia uviedli, že na okresnom súde je vedená občianskoprávna vec o určenie neplatnosti právneho úkonu, eventuálne o určenie neúčinnosti právneho úkonu pod sp. zn. 13 Cb 45/2010. V tomto spore majú sťažovatelia procesné postavenie žalovaných. Žaloba bola pôvodne (23. marca 2010) podaná na Okresnom súde Žilina a vedená je pod sp. zn. 10 Cb 84/2010.

Konanie trvá už viac ako 6 rokov a ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebol vyhlásený rozsudok súdom prvého stupňa. Vo veci boli vykonané pojednávania, ale podľa názoru sťažovateľov súd koná neefektívne, pretože nepripravuje pojednávania tak, aby mohol vyhlásiť rozhodnutie. Medzi pojednávania sú pomerne dlhé časové úseky nečinnosti súdu.

Uznesením okresného súdu č. k. 13 Cb 45/2010-55 z 26. mája 2010 sťažovateľke v 2. rade bola zakázaná dispozícia so spornými nehnuteľnosťami a z tohto dôvodu je obmedzovaná vo svojom vlastníckom práve už viac ako 6 rokov.

Sťažovatelia sú toho názoru, že postup okresného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 13 Cb 45/2010 porušuje ich základné právo priznané čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého má každý právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov v jeho

prítomnosti, aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom, ako aj ich právo priznané čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Sťažovatelia poukázali na to, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016, v súčasnosti § 157 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok účinného od 1. júla 2016) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, do ktorého sa dostali sťažovatelia po podaní žaloby žalobcom. Predmetom konania pred súdom prvého stupňa je žaloba o určenie neplatnosti právneho úkonu (kúpnej zmluvy), eventuálne určenie neúčinnosti právneho úkonu. Z povahy veci nevyplýva skutková a právna náročnosť sporu, keď predmet sporu patrí do bežnej rozhodovacej činnosti súdov.

Správanie sťažovateľov žiadnym spôsobom nevytvorilo dlhodobú situáciu, ktorá by odôvodňovala a ospravedlňovala dĺžku konania.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu zbytočné priesťahy v konaní sú následkom najmä nečinnosti súdu, nesústreďenej a neefektívnej činnosťou súdu a nesprávnej činnosti súdu.

V okolnostiach veci sťažovateľov je príčinou zbytočných priesťahov nečinnosť súdu v určitých obdobiach konania a nesústreďená a neefektívna činnosť súdu.

V súlade s § 50 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažovateľka v 1. rade primerané finančné zadost'učinenie odôvodňuje pretrvávajúcim pocitom neistoty, pocitmi márnosti a nespravodlivosti, ktoré vyplývajú z nečinnosti odporcu.

Sťažovateľka v 2. rade v tejto súvislosti poukazuje na dlhodobé obmedzenie vlastníckeho práva predbežným opatrením, ktoré trvá už viac ako 6 rokov a ktoré jej bráni

v dispozícii s predmetom jej vlastníctva. Sťažovateľka v 2. rade je rovnako v neistote, ktorá vyplýva z hrozby, že predmet jej vlastníctva, resp. výťažok z neho, môže byť použitý na prípadné splatenie žalobcom tvrdenej pohľadávky voči sťažovateľke v 1. rade napriek jeho vedomosti o neexistencii judikovanej pohľadávky.

Sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd o ich sťažnosti rozhodol týmto nálezom:

„1/ Základné právo [REDAKOVANÉ]... a PROFIT real Žilina, s. r. o... na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Levice v konaní vedenom pod sp. zn. 13Cb/45/2010 porušené bolo.

2/ Okresnému súdu Levice prikazuje vo veci vedenej pod sp. zn. 13Cb/45/2010 konať bez zbytočných prietáhov.

3/ [REDAKOVANÉ]... a PROFIT real Žilina, s. r. o... priznáva finančné zadosťučinenie každému vo výške 5.000 EUR (slovom päťtisíc eur), ktoré je Okresný súd Levice povinný im vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

4/ Okresný súd Levice je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ]... a PROFIT real Žilina, s. r. o... trovy právneho zastúpenia na účet právnej zástupkyne JUDr. Tatiany Polkovej vedený v Slovenskej sporiteľni, a. s... do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

K prijatej sťažnosti sa na výzvu ústavného súdu vyjadril predseda okresného súdu prípisom č. Spr 1071/16 zo 14. novembra 2016, v ktorom okrem iného uviedol:

„Dňa 23. 03. 2010 bola na Okresný súd v Žiline podaná žaloba o určenie neplatnosti právneho úkonu eventuálne o určenie neúčinnosti právneho úkonu žalobcom: [REDAKOVANÉ] proti žalovanému v I. rade: Profit real Žilina, s.r.o., Tajovského 5, 010 01 Žilina a žalovanému v II, rade: [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]. Predmetná vec bola dňa 06. 04. 2010 postúpená na Okresný súd Levice z dôvodu miestnej príslušnosti, zaevidovaná pod sp. zn. 13Cb/45/2010 a pridelená zákonnej sudkyňi [REDAKOVANÉ].

Mám za to, že v predmetnom konaní sa jedná o skutkovo a právne zložitejšiu vec, vyžadujúcu si rozsiahlejšie dokazovanie, vrátane výsluchu viacerých svedkov navrhnutých

stranami sporu. Vzhľadom na to, že vo veci nie je do dnešného dňa vydané meritórne rozhodnutie, je zrejmé, že konanie je poznačené prietahmi, avšak temer výlučne objektívneho charakteru. Žalobca počas konania zmenil žalobu, následne požiadal o nariadenie predbežného opatrenia, dňa 26. 8. 2011 právny zástupca žalovaných požiadal o odročenie pojednávania z dôvodu kúpeľnej liečby žalovanej v 2. rade, žalovaná v 2. rade dňa 31. 8. 2011 podala návrh na prerušenie konania, dňa 17. 6. 2014 právna zástupkyňa žalovaných požiadala o odročenie pojednávania nariadeného na deň 19. 6. 2014 z dôvodu kolízie pojednávani napriek tomu, že ešte dňa 15. 4. 2014 vzala termín pojednávania na vedomie, žalovaní dňa 23. 10. 2014 prostredníctvom právnej zástupkyne požiadali o zrušenie predbežného opatrenia. Spis sa počas konania 2-krát nachádzal aj na odvolacom súde v dôsledku odvolávania protistrán. Z dôvodu žiadosti žalovaných v 1. a 2. rade boli odročené pojednávania nariadené na 13. 9. 2011, 19. 6. 2014, ako aj 30. 9. 2014, pričom žalovaní podávali návrhy na doplnenie dokazovania na nariadených pojednávaniach. Dňa 31. 10. 2016 súd nariadil termín pojednávania na 17. 1. 2017, realizoval dožiadania na príslušný súd a urgoval žalovanú stranu. Okresný súd Levice si dovoľuje nesúhlasiť so závermi sťažovateľov uvedenými v prijatej sťažnosti, keď žalobu o určenie neplatnosti právneho úkonu eventuálne o určenie neúčinnosti právneho úkonu v predmetnej veci nemožno považovať za úplne bežnú rozhodovaciu činnosť súdu a rovnako nemožno hovoriť, že v predmetnom spore ide o bežnú skutkovú a právnu náročnosť.

Okresný súd Levice je toho názoru aj s poukazom na vyššie uvedené skutočnosti, že sťažovatelia opakovaným podávaním návrhov na doplnenie dokazovania priamo na nariadených pojednávaniach a žiadostí o odročenie pojednávani výrazne prispeli k doterajšej dĺžke konania na okresnom súde. Rovnako nemožno tvrdiť, že Okresný súd Levice koná neefektívne, nesústredene, nepripravoval pojednávania tak, aby bolo možné vyhlásiť rozhodnutie, keď práve v dôsledku žalovanými podávaných návrhov na doplnenie dokazovania priamo na pojednávaniach (ktoré bol súd nútený vykonať) dochádzalo k odročovaniu pojednávani.

Okresný súd pripúšťa, že medzi niektorými odročenými pojednávaniami boli aj dlhšie časové úseky, avšak spôsobené objektívnymi skutočnosťami, či už zabezpečením dôkazov, ale aj práceneschopnosťou, resp. čerpaním riadnej dovolenky zákonnej sudkyne...

Predmetnú vec som v dôsledku prijatia sťažnosti Ústavným súdom Slovenskej republiky zaradil na zoznam sledovaných vecí, ktoré predseda súdu vyhodnocuje na pravidelných mesačných pracovných poradách.“

K vyjadreniu predsedu okresného súdu doručila 15. decembra 2016 stanovisko právna zástupkyňa sťažovateľov, v ktorom oznámila, že sťažovatelia zotrávajú na stanovisku, že sporná vec patrí do štandardnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a konkrétna vec sa nevyznačuje žiadnymi neobvyklými skutkovými a právnymi okolnosťami, a dodala, že *„Tempo a rozsah dokazovania určuje v predmetnom konaní súd prvej inštancie napriek dôkaznému bremenu, ktoré zaťažuje žalobkyňu a žalovaní len reagujú na priebeh konania a výzvy súdu prvej inštancie na prekladanie a dopĺňanie dôkazov. Podľa názoru sťažovateľov súd prvej inštancie vykonáva dokazovanie mimo mantinelov určených žalobným petitom a dôvodmi žaloby, keď neprihliadal bez zbytočného odkladu na zásadnú vec pre spor ktorou je neexistencia judikovanej pohľadávky žalobkyne.“*

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov, ako aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 13 Cb 45/2010.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Vo vzťahu k zložitosti veci ústavný súd uvádza, že konanie, v ktorom je predmetom sporu určenie neplatnosti právneho úkonu, vo všeobecnosti nemožno pokladať za právne zložitú vec. V konkrétnosti namietanej veci, v ktorej sťažovatelia vystupujú na strane žalovaných, však vzhľadom na potrebu rozsiahleho dokazovania a vypočúvania účastníkmi navrhovaných svedkov možno namietanú vec z hľadiska skutkového aj procesuálneho považovať za zložitejšiu.

2. Podľa zistenia ústavného súdu k spomaľovaniu postupu okresného súdu, a tým aj k prietahom v konaní, prispelo aj správanie sťažovateľov. Sťažovatelia viackrát sami žiadali o odročenie pojednávania (napr. z dôvodov kúpeľnej liečby sťažovateľky v 1. rade alebo kolízie termínov), podávali viaceré procesné návrhy (napríklad návrh na prerušenie konania, zrušenie predbežného opatrenia). Sťažovatelia tiež neplnili v lehote stanovenej okresným

súdom niektoré im uložené povinnosti, hoci lehota na splnenie výzvy bola pomerne dlhá (30 dní).

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu využívanie procesných oprávnení pri uplatňovaní a presadzovaní práv účastníkov v súdnom konaní môže spôsobiť predĺženie priebehu konania, toto však nemožno kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné prietahy (m. m. I. ÚS 31/01). Zároveň dĺžku konania, ktorá je dôsledkom úkonov jeho účastníkov alebo ich nečinnosti, nemožno považovať za dôvod na vyslovenie zbytočných prietahov v prípade, keď súd o procesných návrhoch sťažovateľa konal a rozhodoval bez zbytočných prietahov (napr. II. ÚS 41/00, II. ÚS 889/2014).

3. Z hľadiska posudzovania, či v právnej veci sťažovateľov došlo k zbytočným prietahom, ústavný súd zo sťažnosti, z jej príloh, zo súdneho spisu a z vyjadrení okresného súdu i repliky sťažovateľov k nej zistil:

Namietané konanie začalo v roku 2010 žalobou podanou na Okresný súd Žilina. Okresný súd začal vo veci konať (po ustálení miestnej príslušnosti) vydaním rozhodnutia o nariadení predbežného opatrenia už dva mesiace po podaní žaloby. Z dôvodu podania odvolania proti nariadeniu predbežného opatrenia žalovaným v 1. rade sa vec do októbra 2010 nachádzala na Krajskom súde v Nitre (ďalej len „krajský súd“). Okresný súd následne zabezpečoval vyjadrenia sťažovateľov k žalobe a 2. mája 2011 nariadil pojednávanie na 13. september 2011. Toto pojednávanie sa však z dôvodu žiadosti sťažovateľov o jeho odročenie neuskutočnilo. V súvislosti s návrhom sťažovateľky v 1. rade na prerušenie konania (31. augusta 2011) okresný súd vykonával dožiadania na Okresnom súde Bratislava II a Okresnom súde Banská Bystrica. O návrhu na prerušenie konania rozhodol okresný súd 28. decembra 2012. O zrušení uznesenia o prerušení konania okresný súd po odvolaní žalobcu proti tomuto rozhodnutiu rozhodol 27. septembra 2013. Po vybavení dožiadania na Okresnom súde Žilina konajúci súd nariadil pojednávanie na 15. apríl 2014. Toto pojednávanie sa uskutočnilo, bolo však odročené z dôvodu podania ďalších návrhov na dokazovanie. Ďalšie dve nariadené pojednávania (19. júna 2014 a 30. septembra 2014) sa neuskutočnili z dôvodu žiadosti sťažovateľov o ich odročenie.

Pojednávania 12. februára 2015 a 7. apríla 2015 sa uskutočnili, boli však odročené na návrh sťažovateľov na doplnenie dokazovania. Dňa 11. augusta 2015 okresný súd

rozhodol o zrušení predbežného opatrenia. V dôsledku odvolania podaného žalobcom sa vec od 16. septembra 2015 do 11. novembra 2015 nachádzala na krajskom súde. Po vykonaní doručovania druhostupňového rozhodnutia stranám sporu bolo nariadené a aj realizované pojednávanie 23. júna 2016, na ktorom bola sťažovateľom uložená povinnosť oznámiť, v akom štádiu sa nachádza súdne konanie o určenie povinnosti doručiť rozhodcovský rozsudok sťažovateľke v 1. rade v lehote 30 dní. Túto lehotu sťažovateľka v 1. rade nedodržala. V období od augusta do októbra 2016 zo zdravotných dôvodov nebola konajúca sudkyňa v práci. Po jej návrate 31. októbra 2016 nariadila ďalšie pojednávanie na 17. január 2017.

Ústavný súd konštatuje, že v priebehu konania sa vyskytlo niekoľko úsekov, v ktorých bol okresný súd nečinný, najmä v dôsledku práceneschopnosti konajúcej sudkyne, alebo konal neefektívne.

Ústavný súd už viackrát judikoval, že nie každý zistený priet'ah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 46/01, I. ÚS 66/02, I. ÚS 154/03, IV. ÚS 147/04, IV. ÚS 221/05). V prípade, keď ústavný súd zistil, že charakter postupu všeobecného súdu sa nevyznačoval takými významnými priet'ahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné priet'ahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, nevyslovil porušenie základného práva zaručeného v tomto článku (napr. II. ÚS 57/01, IV. ÚS 110/04). Hoci v danej veci nebol postup okresného súdu celkom bez priet'ahov, nemožno tieto časové úseky s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu a aj so zreteľom na podiel sťažovateľov na pomalšom postupe konania považovať za zbytočné priet'ahy, ktoré by mali za následok porušenie ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol, tak ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Sťažovatelia v sťažnosti žiadali o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 5 000 €, ako aj náhrady trov konania.

Priznanie primeraného finančného zadost'učinenia s'ťažovateľom je v zmysle čl. 127 ods. 3 ústavy podmienené vyhovením s'ťažnosti vo veci samej (vyslovením porušenia základných práv alebo slobôd zaručených v ústave alebo v kvalifikovanej medzinárodnej zmluve).

O uložení povinnosti niektorému z účastníkov konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy, rozhoduje ústavný súd podľa „výsledku konania“ (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde), zohľadňujúc (obdobne ako v prípade rozhodovania o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia), či bola s'ťažnosť dôvodná, teda či ústavný súd vyslovil porušenie základných práv alebo slobôd s'ťažovateľov zaručených v ústave alebo v kvalifikovanej medzinárodnej zmluve vo veci samej.

Keďže v uvedenom prípade ústavný súd s'ťažnosti s'ťažovateľov nevyhoviel, uvedenými návrhmi sa pri svojom rozhodovaní už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. januára 2017